

modtage, ogsaa fundet Meget, der stemmede med min Betragtning i flere Punkter, om end ingenlunde i alle.

Lad os da nu se paa, hvad Lovudkastet gaar ud paa. Det gaar ud paa at skaffe Skolen mere Tid til at undervise Børnene og det paa en dobbelt Maade, ved nemlig at udvide Grændsen for den Alder, hvori Børnene skulle gaa i Skole og ved at udvide Skoledagene for hvert Barn, især dog for de ældre Børn i den Tid, hvori Skolen skal søges. — Det Sidste er jo væsentlig Indholdet af andet Affnit. Men Ministeren har dernæst søgt, hvor han ikke kunde udvide Dagene, at bringe Sammenhæng i Undervisningen, hvilket er en Bestemmelse, som jeg i høi Grad anerkjender. Han har dernæst tilføjet Noget, som er nyt, men dog ikke nogen væsentlig Reform, nemlig Forslaget om en frivillig Forskættelse af den tvungne Børneundervisning i de saakaldte Forskættelseskololer. Han har endvidere søgt at give nærmere og mere praktiske Bestemmelser om Maaden, hvorpaa Opsyldelsen af Skolepligten skal søges fremtvingen. I Forbigaaende sagt, tror jeg, at der her er en arkitektonisk Mangel ved Lovudkastet, idet nemlig 3die Affnit, hvorde komme efter 4de. Første, andet og fjerde Affnit handle om tvungen Skoleundervisning, og fjerde Affnit danner ved Bestemmelsen om Mulktene her Afslutningen, medens det nuværende tredie Affnit staar udenfor hele det Skolevæsen, hvor Mulktene komme til Anvendelse. Dernæst er der optaget Bestemmelser om Tilfynnet med Skolen og Bestemmelser om Lærernes Kaldelse, og endelig er der givet økonomiske Bestemmelser om Tilskudene til Kommunernes Skolevæsen. Jeg skal nu med det høie Things Overbærelse, som jeg haaber paa, dvæle lidt ved det væsentlige og Almindelige i dette Lovforslag. Vi komme da først til det første Affnit. Det er jo en meget menkelig Sag at sige, hvorlænge Staten har Ret til og er opfordret til at paalægge Barnet at modtage Undervisning og Forælbrene at overgive Børnene til Undervisning. Ja, man kunde maaske sige, at det falder sammen med Myndighed og Selvstændighed. Men enhver føler, at for det Første er dette heller ikke nogen absolut sikker Grændse, og dernæst føler man Umuligheden af, at gaa saa vidt. Der er noget Billaarligt her; man kalder det et Skjøn, om man skal vælge Grændsen for den skolepligtige Alder enten ved det fjortende eller ved det femtende Aar. Jeg vilde ønske, at man kunde gaa til det fulde 15de Aar — nu have vi jo kun indtil det 14de Aar — men jeg har stor Tvivl om, at det for Diebliffet kan og jeg vil sige bør sættes igjennem. Det er et Spørgsmaal, hvor man ikke kan opstille bestemte, afgjørende Grunde, man maa henvise til et Skjøn, men da ligger der en uhyre Magt i, hvad der har bestaaet i 60 Aar. At gaa udover den engang fastsatte Grændse er yderst vanskeligt, thi det Skridt maatte

dog begrundes for at kunne gjøre Regning paa at blive modtaget og ikke vække en overordenlig stærk og skadelig Opposition; man maatte kunne henvise til visse Forandringer i Almuens Stilling og Aaar, der kunde gjøre Skridtet nødvendigt; men vi maa dog erindre, at vi have et stort og betydeligt Antal af Almuesfolk, for hvilke det vilde være en stor Byrde. Vi maa nemlig erindre, at Almuesmanden virkelig betaler Skolen, nemlig ved Afkastet af Barnets Arbeidskraft. Vi maa ikke glemme, at der er en Alder for Barnet, i hvilken det gjælder om at komme til at udvilde sig i den Retning, hvori det siden skal erbyrde sig sit Ophold, hvad enten han skal vænne sig til Egen eller til at færdes ved Fiskeri eller uddanne sig i Agerbrug. Det er derfor overmaade vanskeligt at foretage denne Udvidelse af Grændsen for den absolute skolepligtige Alder. Der er imidlertid et andet Punkt, der er berørt i 1ste Affnit, som jeg maa vende tilbage til, det er det nu bestaaende ved Loven af 2den Mai 1855 indførte anteciperede Ophør af Skolepligten paa Grund af udvist Dygtighed. Naar vi betragte en vis Alder, det 14de Aar, som tilhørende Skolen, som et Aarsrum, Staten har Krav paa skal benyttes i Skolen, er det et stort Spørgsmaal, om man skal fritage Noget, fordi han har opnaaet en vis Dygtighed. Der er nemlig her to Faktorer, den ene Statens Krav paa og Pligt til at fremkalde saa megen Oplysning, som muligt, den anden Individets Pligt til at fyldestgjøre Kravet. Nu siger man: Han har fyldestgjort Kravet, han har lært saa meget, som man ellers forlanger, saa skal han være fri; men der er en anden Faktor, der siger: Hvorfor skal han være fri, naar han ikke har offret til Skolen den samme Tid som hans Kammerater? Jo, han har været slittig, siger man. Det er ingenlunde altid ved Fuld, han kan have erhvervet sig sin Dygtighed ved en god Begavelse eller ved Undervisningens Fortrinlighed i den Skole, hvor han kommer. Irg kan sige: Det er blot, fordi han bor i et Hus, der ligger lige ved Siden af Skolen at han er bleven særlig dygtig, medens et andet Barn bor $\frac{1}{4}$ Mil eller $\frac{1}{2}$ Mil borte og derfor bliver mindre dygtig; thi det kan medføre en saadan Standsning i Barnets Udvikling og Fremgang i Skolen, at den ophæver Forskjellen i Fuld eller svarer dertil. Jeg tror, at dette er et Spørgsmaal, som fortjener at komme i Betragtning: Skal ikke Skolepligten strække sig i samme Tid for Alle, skal man i det Mindste ikke lade begge Faktorer virke og tage Mellemstørrelsen og sige, at den anteciperede Skoleudfrysning aldrig kan ske førend $\frac{1}{2}$ Aar før det 15de Aar.

Det andet Punkt, jeg nævnte, var den bedre, fyldigere Anvendelse af Dagene i det Skolen engang tilkommende Antal af Skoledage. Der kan i dette Affnit være en Del praktiske Enkeltheder, som jeg vilde gjøre opmærksom paa, har sine Vanskeligheder. — Der er allerede den Vanskelig-